

Секція: Розвиток національного господарства

Жадан Т.А.

старший викладач кафедри економічного аналізу та обліку

Національного технічного університету

«Харківський політехнічний інститут»

м. Харків, Україна

ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ ФІНАНСОВО-КРЕДИТНОЇ ПІДТРИМКИ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ ОЛІЙНО-ЖИРОВОЇ ГАЛУЗІ

Створення сприятливого економічного середовища для нарощування експортного потенціалу та збільшення обсягів експорту олійно-жирової продукції є одним з найактуальніших завдань фінансово-кредитної підтримки олійно-жирової галузі. Можливість збільшення експорту олійно-жирової продукції стримується нестачею власних оборотних коштів у суб'єктів господарювання олійно-жирової галузі для забезпечення відтворювальних процесів та інноваційно-інвестиційного розвитку.

Джерела фінансування суб'єктів господарювання олійно-жирової галузі істотним чином впливають на їх матеріально-технічний стан, забезпеченість сировинними ресурсами, кількість, якість та конкурентоспроможність виготовленої продукції, склад трудових ресурсів та рівень прибутковості. Вибір оптимальної структури джерел фінансування має особливе значення для експортоорієнтованих олійно-добувних виробництв, потреба в оборотному капіталі яких є нерівномірною протягом маркетингового року та пов'язана із сезонним характером заготівлі олійної сировини - насінні соняшнику та інших олійних культур. Ця потреба в оборотному капіталі набуває свого максимального значення на початку маркетингового року, коли розпочинається заготівля олійної сировини. Саме в цей період власних джерел фінансування

оборотного капіталу недостатньо, що потребує залучення додаткових зовнішніх джерел фінансування – кредитних ресурсів. Далі потреба в оборотному капіталі у цих суб'єктів господарювання поступово знижується, а, отже, відповідно і зменшується потреба в короткострокових кредитних ресурсах. У наступному маркетинговому році такий цикл знову повторюється.

Окрім потреби суб'єктів господарювання олійно-жирової галузі в короткострокових кредитах для поповнення обігових коштів, існує і нагальна потреба в залученні середньострокових та довгострокових кредитів. Саме середньострокові та довгострокові кредити (інвестиційне кредитування) спрямовані на техніко-технологічне переозброєння виробництва із застосуванням інноваційної складової, закупівлю обладнання та устаткування для переробки олійної сировини, будівництво і реконструкцію виробничих об'єктів, підвищення конкурентоспроможності олійно-жирової продукції на світовому ринку.

Отже, необхідність залучення кредитних ресурсів на пільгових умовах для суб'єктів господарювання олійно-жирової галузі зумовлена низкою причин й специфічними особливостями процесів виробництва в галузі, а саме: сезонністю заготівлі олійної сировини; потребою формування сировинних запасів насіння олійних культур; недопущення значних цінових коливань на соціально-значиму продукцію – соняшникову олію; необхідністю впровадження інноваційних технологій, модернізації та будівництва об'єктів олійно-жирової галузі з метою збільшення обсягів виробництва та експорту олійно-жирової продукції, підвищення її якості, безпечності та конкурентоспроможності як на внутрішньому, так і світовому ринках, а також гарантування продовольчої безпеки держави.

Запроваджена у 2010 р. постановою Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку використання коштів, передбачених у державному бюджеті для здійснення фінансової підтримки суб'єктів господарювання агропромислового комплексу через механізм здешевлення кредитів та компенсації лізингових платежів» № 794 від 11.08.2010 р. [1] фінансова

підтримка суб'єктів господарювання олійно-жирової галузі через механізм здешевлення кредитів та компенсацію лізингових платежів має ряд законодавчих та організаційно-економічних недоліків, серед яких: часті зміни і доповнення до постанов Кабінету Міністрів України; різниця в положеннях конкурсних комісій щодо умов і критеріїв відбору позичальників для надання компенсації; значна кількість та складність оформлення документації для отримання компенсації; прив'язка розміру часткової компенсації відсоткової ставки за кредитами в національній валюті до облікової ставки Національного банку України та інше. Разом з тим, високі відсоткові ставки за кредитами та можливість їх збільшення в односторонньому порядку банківськими установами; достатньо жорсткі вимоги щодо фінансового стану позичальників та ліквідності застави, яка повинна в два - три рази перевищувати суму позики; наявність кредитної історії; значна тривалість часу для розгляду банківськими установами заявок позичальників негативно впливають на доступність кредитування для суб'єктів господарювання олійно-жирової галузі.

Отже, для удосконалення фінансово-кредитної підтримки суб'єктів господарювання олійно-жирової галузі через механізм здешевлення кредитів та компенсацію лізингових платежів доцільно вжиття наступних заходів:

1) визначати розмір часткової компенсації вартості кредиту фіксовано, що забезпечить його прогнозованість як для позичальника, так і для державного бюджету за наступними критеріями:

- залежно від строків кредитування (короткострокові, середньострокові та довгострокові);

- надавати перевагу тим позичальникам, які більшою мірою потребують державної підтримки (середні та дрібні виробники олійно-жирової галузі);

- залежно від цілей використання, що сприятиме розвитку тих інвестиційних напрямів, які найбільше потребують державної підтримки [2];

2) надавати часткову компенсацію відсоткової ставки за короткостроковими кредитами, одержаними виключно в національній валюті, та середньостроковими й інвестиційними довгостроковими кредитами,

одержаними в національній та іноземній валюті, що є обґрунтованим з огляду на цільове призначення кредитів і упередження виникнення валютних ризиків;

3) розширити цільове призначення короткострокових та середньострокових пільгових кредитів суб'єктам господарювання олійно-жирової галузі:

- для покриття витрат, пов'язаних із закупівлею обладнання вітчизняного та іноземного виробництва, аналоги яких не виробляються в Україні;

- для виготовлення паливних пеллет (брикетів), отримання теплової та електричної енергії з відходів переробки насіння олійних культур з метою стимулювання виробників до впровадження технологій поглибленої переробки олійної сировини, економії витрат природного газу та електричної енергії, зниження собівартості виробництва рослинної олії;

4) надавати часткову компенсацію відсоткової ставки за отриманими кредитами згідно об'єктивних критеріїв;

5) встановити для всіх обласних конкурсних комісій єдині правила проведення конкурсного відбору позичальників, які повинні бути чітко і зрозуміло прописані у відповідному нормативно-правовому акті, що визначає порядок надання часткової компенсації відсоткової ставки за отриманими кредитами;

6) підвищити прозорість і доступність процедури здешевлення кредиту шляхом зменшення кількості щорічних змін та повернення до практики відшкодування часткової компенсації безпосередньо банкам і закріплення за ними права подання до уповноважених органів документації позичальника на одержання компенсації;

7) встановити єдиний перелік додаткових угод між позичальниками та банками за надані послуги (розрахунково-касове обслуговування пільгового кредиту, розгляд кредитного проекту, управління кредитом, консультаційні послуги по оцінці застави) з метою зниження ризиків щодо підвищення вартості пільгових кредитів та ін.

Впровадження зазначених заходів дозволить:

- створити більш сприятливі умови для залучення кредитних ресурсів в олійно-жирову галузь;
- підвищити ефективність і прозорість використання бюджетних коштів за програмою здешевлення кредитів для суб'єктів господарювання олійно-жирової галузі;
- зменшити можливість застосування корупційних схем;
- збільшити обсяги кредитування;
- розширити доступ до кредитних ресурсів товаровиробників олійно-жирової галузі;
- збільшити терміни кредитування;
- знизити плату за користування кредитами;
- уникнути негативних тенденцій в ціноутворенні на ринку олійно-жирової продукції;
- підвищити фінансове забезпечення та прибутковість суб'єктів господарювання олійно-жирової галузі за рахунок росту ефективності використання кредитних ресурсів.

Список літератури:

1. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку використання коштів, передбачених у державному бюджеті для здійснення фінансової підтримки суб'єктів господарювання агропромислового комплексу через механізм здешевлення кредитів та компенсації лізингових платежів» № 794 від 11.08.2010 р.
2. Гудзь О.Є. Удосконалення механізму кредитних субсидій підприємств АПК/ О.Є. Гудзь // Економіка АПК, 2009. - №9. – С. 59 – 61.